

เทศน์เช้า วันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๘

พระอาจารย์สงข มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ ฟังธรรม ฟังธรรมเพื่อเตือนตัวเองไง ถ้าเตือนตัวเอง คนสวดมนต์ทำวัตร สวดมนต์เช้า สวดมนต์เย็น ถึงเวลาเขาจะสวดมนต์ของเขา เพราะเขาทำจนชินของเขา นี่ก็เหมือนกัน ไปวัดไปวาฟังธรรมๆ เพื่อเตือนหัวใจของเราไง สัจธรรมๆ เราต้องการบุญกุศลนะ เรามาวัดมาวา เราอยากมีความรู้ เราอยากมีความเข้าใจ เราอยากจะมีปัญญาไง ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา

ปัญญาทางโลก ปัญญาการทำมาหากิน ปัญญาเพื่อเป็นเขavnปัญญา เพื่อวิชาชีพ

ปัญญาทางธรรมๆ ปัญญาทางธรรมต้องมีสติ ถ้ามีสติมีปัญญา มันรู้เท่าทันตัวเองไง ความคิดของเรามันไปกว้านเอาความทุกข์ความยากมาใส่ตัวเราเองไง แต่เวลาทำมาหากินมันเป็นหน้าที่การงานของเรา หน้าที่การงานของเรานั้นก็อาศัยอำนาจวาสนา อำนาจวาสนามันส่งเสริมให้คนทำแล้วประสบความสำเร็จ เรามีความขยันมีความหมั่นเพียรของเรา แต่อำนาจวาสนาของเราอ่อนด้อย ทำสิ่งใดก็ผิดพลาดพลั้งไป แต่ก็ต้องขวนขวาย การขวนขวายอย่างนี้เป็นการขวนขวายการดำรงชีวิต ดำรงชีวิตไว้ทำไม

ดำรงชีวิตไว้ เราเกิดมา เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาด้วยอำนาจวาสนา การเกิดเป็นมนุษย์นี้แสนยาก เกิดมาแล้วทำคุณงามความดีอย่างไร มาวัดมาวา กัน อยากมีความรู้มีความสามารถของเรา คุณดี เวลาเราแจกอาหารกัน พระเขาแจกอาหารกัน ทำไมคนที่เคยมาแล้วก็เห็นเป็นเรื่องธรรมดา คนที่เคยมาใหม่ๆ ทำไมเขาต้องกระหับกระเจง ทำไมต้องรุนแรง

อันนี้เป็นการฝึกสติไง เป็นการฝึกสติ สิ่งที่จะทำอย่างนี้ได้มันต้องมีการฝึกฝน คนเราจะมี การฝึกฝน คนเราถ้าร่างกายแข็งแรง ทำสิ่งใดมันก็สะดวกสบายใช่ไหม คนเราถ้าร่างกายมันอ่อนแอ ทำสิ่งใดมันก็ทำได้ลำบาก

แต่คนเรา ความคิดของคนมันรวดเร็ว ความคิดของคนๆ ความคิดมันคิดเอารัดเอาเปรียบ มันคิดเอารัดเอาเปรียบตัวเองนะ คิดว่าตัวเองสะดวกสบาย ตัวเองจะมีความสุขความสำราญ ความสุขความสำราญอย่างนี้ ก็เลศตมหาความทะยานอยากมันเป็นดินพอกหางหมู หางหมู หมู ที่เขาเลี้ยงอยู่ที่โคลน มันแกว่งไปแกว่งมามันมีแต่โคลมตมทั้งนั้นนะ นี่ก็เหมือนกัน เราคิดของเราไปว่าเราสะดวกสบาย เรามีความรื่นเริง

แต่คนที่เขามาวัดมาวานี้บัณฑิต อเสวนา จ พาลานํ ปณฺฑิตานญจ เสวนา เราไม่คบคน พาล เราจะคบบัณฑิต คบบัณฑิต บัณฑิตคนที่คิดดีๆ ใจ คนที่เป็นบัณฑิตเขาต้องหาคุณงามความดีใส่ตัวเขา ถ้าหาความดีใส่ตัวเขา มาวัดมาวาขวนขวายกันเพื่อทำประโยชน์กับเขา ทำประโยชน์นะ มันทำได้ทุกๆ อย่างแหละ ทำทุกๆ อย่างมันเป็นประโยชน์กับทุกคน ถ้ามันเป็นประโยชน์กันได้ คบบัณฑิตๆ บัณฑิตมีจิตใจที่เมตตา บัณฑิตมีจิตใจที่เป็นสาธารณะ ความเป็นสาธารณะ เรามีจิตใจที่เป็นสาธารณะ มีน้ำใจต่อกัน คนมีน้ำใจต่อกันนะ ไปอยู่ที่ไหนมีแต่ความอบอุ่นทั้งนั้นนะ คนที่เห็นแก่ตัวๆ มันเบียดเบียนเขาไปทั้งนั้นนะ กิดกันเขาไปทั่ว ทำสิ่งใดเพื่อประโยชน์ของตนๆ แล้วไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย ไม่ได้ประโยชน์เพราะอะไร กุศล อกุศล สิ่งนั้นมันเป็นอกุศล ในใจของเรา ถ้าเป็นอกุศลในหัวใจของเรา

มนุษย์เป็นสัตว์ประหลาด คิดอย่างหนึ่ง พูดอย่างหนึ่ง ทำอย่างหนึ่งไง มันคิดอย่างหนึ่ง แต่มันทำ มันทำอีกอย่างหนึ่ง เวลามันพูด มันพูดอีกอย่างหนึ่ง แต่ถ้ามีศีลมีธรรมมันจะซื่อตรงกับตัวเราเอง เราคิดอย่างไรเราทำอย่างนั้น ถ้าคิดไม่ดี เอาสติปัญญาตบมันเลย ตบหัวใจ ตบไอ้ความรู้สึกนึกคิดนั้น ตบมันลงไป ความคิดอย่างนี้มันใช้ไม่ได้ ถ้าความคิดอย่างนี้ใช้ไม่ได้ เราไม่ควรคิด ไม่ควรทำ ฟังธรรมๆ ฟังธรรมตรงนี้ ถ้ามันฟังธรรมตรงนี้ เรามีสติมีปัญญาเท่าทันตัวเราเอง มันจะเป็นประโยชน์กับเรา

ถ้าเราอยากมีปัญญาๆ ปัญญาในพระพุทธศาสนา ปัญญาครอบรู้ในกองสังขาร กองสังขารคือความคิด ความปรุง ความแต่ง ความรู้สึกนึกคิดมันไหลเข้ามาในหัวใจ ถ้าเรามีสติมีปัญญา คนที่มีสติปัญญา คนที่ทำความสงบของใจ กว่าใจมันจะสงบระงับได้ ถ้าใจสงบระงับได้ มันเห็นจิตเห็นอาการของจิต ความรู้สึกนึกคิดนี้เกิดจากจิต มันเป็นอาการทั้งนั้น เหมือนคนเราไปยืนในที่มืด แสง มันจะมีเงา เราเห็นได้แต่เงา เราไม่เคยเห็นตัวจริง

ทางโลกถ้ามีวัตถุขึ้นมามันจะมีเงา ถ้าไม่มีวัตถุมันจะมีเงาได้อย่างไร มันเห็นวัตถุได้ง่ายๆ ใจ แต่ในเรื่องของความรู้สึกนึกคิด เราเห็นความคิดเราได้ง่าย แต่เราจะเห็นปฏิสนธิจิตของเราได้ยาก ภาวสวะ ภาพ ความคิดเกิดจากไหนๆ

คนตายคิดไม่ได้ สสารในโลกนี้ไม่มีชีวิตมันคิดไม่ได้ สิ่งที่เกิดได้มันคิดได้จากสิ่งที่มีชีวิต สิ่งมีชีวิตมันมีความรู้สึก มีความรู้สึก คุณี คุณีมันมีชีวิต แต่มันไม่มีวิญญาณครอง มันมีความรู้สึกนะ แต่มันพูดไม่ได้ มันคิดไม่ได้ แต่สัตว์มันมีความรู้สึก มันมีความคิดด้วย แล้วมันยังสื่อสารภาษาของมันด้วย แล้วมนุษย์ล่ะ

ฟังธรรมๆ สื่อสารภาษาธรรม เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านเทศนาว่าการเทวดา อินทร์ พรหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพุทธรักษา ๕ เวลาดีก ท่านเทศน์สั่งสอนเทวดา ภาษาธรรมๆ ภาษาใจ ภาษาใจๆ ภาษาความรู้สึกนึกคิด มันรู้เท่าทันกันหมด สิ่งที่อยู่เท่าทันกัน อย่างนี้มันเป็นประโยชน์

เทวดา อินทร์ พรหมยังต้องมาฟังเทศน์ เทวดา อินทร์ พรหมเอาตัวรอดได้ไหม เทวดา อินทร์ พรหมก็เอาตัวรอดไม่ได้ ความเกิดในสถานะอย่างนั้นเพราะมันเกิดด้วยบุญกุศลของเขา ในสมัยพุทธกาลเศรษฐีที่เขามีลูกของเขา แล้วเขาตระหนี่ถี่เหนียว ลูกเจ็บไข้ได้ป่วย จะเอาหมอ มารักษาถ้ากลัวจะมาเห็นทรัพย์สมบัติ เขาจะเรียกแพงๆ ใจ ก็เอาลูกไปทิ้งไว้หน้าบ้าน เวลาเรียก หมอมา หมอจะดูไม่เห็นทรัพย์สมบัติของเราใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเล็งญาณเห็นนิสัยของเขา พ่อเอาไปทิ้งไว้หน้าบ้าน องค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบิณฑบาตผ่านไปเฉยๆ พอผ่านไปแล้วฉายแสงฉัพพรรณรังสี เขา หันหน้าเข้าข้างบ้านใจ คนป่วยกำลังจะตาย แสงมันมากระทบข้างฝาบ้าน “เฮ้ย! นี่มันแสงอะไร” พอหันไปมององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โอ้โฮ! มันมีความปลื้มปีติมาก ไปเกิดเป็นเทวดา ตายเดี๋ยวนี้แหละ ไปเกิดเป็นเทวดา ไปเกิดเป็นเทวดา

ไอ้พ่อคิดถึงลูก มีลูกอยู่คนเดียว เป็นเศรษฐีใจ เอาศพลูกไปฝังไว้ ถึงเวลาจะไปนั่งคร่ำ ครวญที่ซากศพนั่นนะ ไอ้ลูกที่ไปเกิดเป็นเทวดามันเห็นพ่อเรา เราแก่ได้เห็นแสงฉัพพรรณรังสี ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่มันต้องรู้ด้วยหัวใจนะ เวลาเกิด ใจพาเกิด แสงขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีอยู่โดยธรรมชาติ มีอยู่โดยของมัน แต่ลูกเศรษฐีเขาเห็นแสงนั้น แล้วจิตเขามีความสุข จิตของเขาระลึกถึง เขาถึงได้บุญอันนั้น ด้วยกุศลอันนั้น เขาไปเกิดเป็น

เทวดา ขนาดนี้ยังไปเกิดเป็นเทวดาเลย แล้วถ้าพ่อเราทำบุญกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันจะได้บุญขนาดไหน

ด้วยความสงสารพ่อนะ วันนั้นพ่อเขาจะไปร้องไห้ที่หลุมฝังศพไป มาก่อนเลย มาตั้ง ร้องไห้คร่ำครวญอยู่เลยนะ ร้องไห้ใหญ่เลย ไอ้พ่อถึงงั้นะ กูร้องไห้อยู่คนเดียว นี่ใครมาร้องก่อนวะ สุดท้ายลูกชายแปลงเป็นเทพบุตรมาร้อง ก็ถามว่าเอ็งร้องไห้ทำไมล่ะ

จะเอาดาวเอาเดือน

เอาดาวเอาเดือนมันเป็นสิ่งที่สุดวิสัย มันเป็นไปไม่ได้หรอก

ถ้าเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ แล้วโยมมาร้องไห้คร่ำครวญถึงคนตาย คนตายไปแล้วมันฟื้น ไม่ได้หรอก

มันได้สติใจ นี่เทศน์สอนพ่อๆ ให้พ่อหัดเสียสละ ให้พ่อทำบุญกุศล

นี่การเกิด ด้วยบุญกุศล เขาไปเกิดเทวดา อินทร์ พรหมด้วยบุญกุศลของเขา ด้วยเจตนาที่ บริสุทธิ์ใจ ไอ้ของเราเป็นชาวพุทธๆ เราศึกษาธรรมะมากไป เห็นเขาไปเกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหมก็อยากทำตาม อยาก ความอยากอันนั้นมันเป็นจริงไหมล่ะ แต่เขาทำด้วยเจตนาอันบริสุทธิ์ ของเขา เขาตั้งใจความจริงของเขา

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เราเกิดเป็นมนุษย์ๆ เราต้องมีศกยภาพถึงมาเกิดเป็นมนุษย์ ถ้าไม่มา เกิดเป็นมนุษย์ก็เป็นสัตว์แน่นอน จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ มันไม่เคยเว้นวรรคของมัน มัน ต้องเวียนว่ายตายเกิดโดยธรรมชาติของมัน แต่มันต้องมีเวรมีกรรมของมันไป เวลาเกิด เกิดจาก พ่อจากแม่ไป

แต่เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เกิดจากการกระทำของตนทั้งนั้น เกิดจากการกระทำของตน ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว การกระทำอันนั้นมันอยู่ที่ปฏิสนธิจิต มันจะไป แบ่งแยกไม่ได้ มันจะไปฉ้อฉลไม่ได้ มันจะเป็นไปตามอย่างนั้น

ฉะนั้น เวลากรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ เจ้าบอกอินทีย ๔ กรรมก็เป็นอินทียอันหนึ่ง เพราะว่าจิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะมันยาว ไกลนัก แล้ววาระที่มันจะมาให้ผลตอนไหน กรรมเก่ากรรมใหม่มันส่งเสริมตลอดมา แต่เราเป็น

คนที่มีสติมีปัญหา เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราได้ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะชวนขวายเป็นของเรา

เราอยู่กับครูบาอาจารย์ที่ดี เราอยู่กับหลวงตา หลวงตาท่านพูดประจำ ใครจะทำดีทำชั่ว มันเรื่องของเขา เราจะทำคุณงามความดีกันนะ เราจะทำคุณงามความดีกันนะ ท่านชักนำพาให้พวกเราสร้างคุณงามความดี

ไอ้โลกมันเห็นว่าเราเป็นคนโง่คนเข่อ คนไม่ทันคน คนมีน้ำใจต่อคนอื่น น้ำใจเรามีกับเขาอยู่แล้ว เพราะเรามีน้ำใจกับเขา เราถึงมีอำนาจวาสนาบารมี เพราะมีอำนาจวาสนาบารมี คนถึงเชื่อถือไง

ไอ้คนโกหกมดเท็จ ไอ้คนเห็นแก่ตัว ไอ้คนที่ไม่ทำอะไรเลย พูดให้ใครฟัง ใครเขาก็ไม่ฟัง แต่คนที่เขามีสติมีปัญหาของเขา เขาทำของเขาจนเป็นที่น่าเชื่อถือ เป็นที่ไว้วางใจของคน การกระทำอันนี้เป็นคุณงามความดี มันเกิดขึ้นมาจากเรา คนเรามีความไว้วางใจต่อกัน ถ้ามันไหว้วานกัน มันก็ไหว้วานกันได้ง่ายใช่ไหม คนเราไม่มีการไว้วางใจต่อกันเลย แต่ในปัจจุบันนี้ชาวพุทธๆ ชาวพุทธที่ว่า เป็น ๑๘ มงกุฏ เทียวล่อเทียวลวง เทียวหลอกเทียวหลอนเขาไป ไอ้พวกเรา เป็นชาวพุทธที่มีน้ำใจๆ ต่อกัน ให้เขามาหลอกมาล่อ มันก็ต้องมีสติไง เราต้องมีสติแยกแยะของเรา เราจะไว้วางใจคนไม่ได้

คนเรา คุณดี ถ้ามีสติมีปัญหา คนเห็นหน้าไม่ไว้วางใจ มนุษย์เป็นสัตว์ประหลาด คิดอย่างหนึ่ง พูดอย่างหนึ่ง ทำอย่างหนึ่ง เป็นอย่างนั้นจริงๆ แล้วเวลาเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราเชื่อถือตรงกับเรา เรามีศีล เรามีความปกติของใจ เรามีความปกติของใจ เราพุทธๆ จนละเอียดเข้าไปจนเป็นสมาธิได้ ถ้าเป็นสมาธิได้มันจะรู้เลย โอ้โฮ! มันละเอียดขนาดไหน เราจะรู้ถึงเรื่องของจิตใจของคน จิตใจของเรามันยังรักษาได้ยากขนาดนี้ แล้วถ้าจิตใจของเขามันจะประเสริฐมาจากไหน แต่ถ้าเขาจะประเสริฐของเขา เขาต้องซื่อสัตย์กับคำพูดของเขา

ถ้าเขาซื่อสัตย์กับคำพูดของเขา เขาไม่โกหกมดเท็จ ถ้าเขาไม่โกหกมดเท็จขึ้นมา เขาก็จะซื่อสัตย์กับการกระทำของเขา เขาก็ไม่กว้านพินกว้านไฟไปใส่ตัวเขา คือเขาจะไม่หลอกลวงใคร

เราดูคนดีๆ สิ เขาไปเห็นเงินตกที่ไหนเขายังเก็บกินเจ้าของเขา ไอ้คนที่ไปปดมดเท็จ เงินในกระเป๋าเขา มันยังจะไปล้วงของเขา แต่คนที่มีความน้ำใจ คนที่เราคบบัณฑิต เงินทองตกที่ไหน เราได้คนดีคนหนึ่ง เขาเก็บของเขาได้ เขาตามหาเจ้าของ ก็นำเจ้าของเขา เขามีน้ำใจของเขา ถ้าเขาซื่อสัตย์ เขาทำคุณงามความดีของเขา

แล้วไปถามสิ เวลาใครเก็บเงินไปคืนเจ้าของเขาจะถามว่าทำไปทำไม

อ้าว! เงินเขาหาย เขาก็ต้องมีความเสียใจเป็นธรรมดา ไอ้เรา ถ้าของเราหาย เราก็ไม่สบายใจเป็นธรรมดา ถ้าเขาไม่สบายใจ เราควรคืนเขา นี่เขาซื่อสัตย์กับตน เขาซื่อสัตย์กับใจของเขา แล้วเขาไม่กวนพินกวนไฟมาใส่ใจของเขา แล้วเขาได้ประโยชน์ของเขา

ไอ้คนที่ไปปดมดเท็จที่มันบอกจะไปหยิบเอาในกระเป๋าของเขานั้นนะ มันคิดวางแผน มันมีแต่ความเร่าร้อนทั้งนั้นนะ มันกวนพินกวนไฟมาใส่ตน แต่มันก็ประสบความสำเร็จใจ ฉะนั้น คนเราเกิดมา สังคมทุกสังคมมีทั้งคนดีและคนเลว คนจะมีแต่คนดีอย่างเดียวมันเป็นไปไม่ได้ เพราะว่าคนเรามีกิเลสตัดหาความทะยานอยาก นอกจากคนที่กิเลสเบาบาง คนที่กิเลสเบาบางแล้วพยายามฝึกฝนใจของตนๆ

พระที่ต่างๆ กันอยู่นี้ ทำอย่างนี้มาตลอด ทำอย่างนี้มาตั้งแต่สมัยหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น แล้วครูบาอาจารย์ที่ท่านซื่อสัตย์ ท่านเคารพครูบาอาจารย์ของท่าน ท่านจะทำตามครูบาอาจารย์ของท่าน

เวลาหลวงตาท่านพูดประจำ เวลาพูดถึงวัดของท่านเป็นวัดที่เข้มงวดๆ ท่านพูดบ่อย ท่านบอกว่าเราไม่ได้เอาอวดอูฐริ เราไม่ได้คิดเอง เราทำตามหลวงปู่มั่น เราทำตามหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่น ท่านทำของท่านมา

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เราเห็นว่าเป็นความมหัศจรรย์ เป็นความลึกลับ เป็นความดั่งาม มันมีคนทำมาตั้งแต่ ๒-๓ ชั่วโมงคนแล้วละ แต่พวกเรา พวกเราศาสนทายาท พวกเราที่รับมาๆ มันก็เกียจคร้าน มันจะเอาแต่ความสะดวกสบายของมัน ถ้ามันจะเอาแต่ความสะดวกสบายของมันนั้นแหละๆ มันไปกวนพินกวนไฟมาเผาตัวมันแล้วละ เพราะอะไร เพราะความสะดวกสบาย อันนั้นมันความสะดวกสบายของกิเลส กิเลสมันชั่วมันยุ กิเลสมันส่งเสริม

แต่ถ้าเราจะฝันมัน เราจะทำของเรา เราจะทำด้วยความมีสติมีสัมปชัญญะ เราทำของเรา มันฝึกหัดๆ ใจ ถ้ามันฝึกหัด ฝึกหัดจากภายนอกได้ มันจะเริ่มเท่าทันความคิดภายใน ความคิดภายในมันเป็นนามธรรมที่เราจะต้องติดตามมัน ต้องทำมัน ต้องเอามันให้อยู่หมัดอยู่กับเรา

แล้วของที่เรามาฝึกหัดเลย คนเรามาฝึกฝนเลย คุณสัตว์สิ สัตว์ที่เขาฝึกแล้วมันเป็นประโยชน์ สัตว์ที่ฝึกแล้ว สัตว์ที่เชื่อง เขาเลี้ยงไว้ เขารักมันนะ แล้วไปเห็นสัตว์อย่างนั้นในป่ามันกัดเอานะ สัตว์ที่เขาฝึกไว้แล้วมันเชื่องแล้วเขาเลี้ยงไว้ได้ แต่สัตว์ที่ยังไม่ได้ฝึกมันอยู่ในป่า มันกัดเอา

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราจะฝึกของเรา เราจะฝึกหัวใจของเรา ถ้าเราจะฝึกหัวใจของเรา มันต้องมีสัมมาทิฐิใจ ทำความเห็นที่ถูกต้อง ถ้าเป็นสัมมาทิฐิ เวลาเราทำ เขาบอกว่ามันควนเกินไปอะไรไป อันนั้นเป็นความเห็นของโลก ความเห็นของโลกมันเป็นเรือเกลือ ความเห็นของโลก เข้าซามเย็นซาม ความเห็นของโลกมันมีแต่สิ่งที่เคลือบแฝงไว้ด้วยความเห็นแก่ตัวใจ แต่ของเราเรามาเสียสละของเราๆ

พระเราก็เหมือนกัน ถ้าพระเรา มันต้องดำรงชีพ ดำรงชีพมันเป็นกตกิจ มันเป็นกิจกรรมในชีวิตอันหนึ่ง ชีวิตอันหนึ่งที่ดำรงชีวิตนี้ได้ สมณะเลี้ยงชีพ เลี้ยงชีพด้วยดำรงชีพต่อไป ทางโลกของเขา เขาเลี้ยงชีพของเขา เขาเลี้ยงชีพด้วยศักดิ์ศรีของเขา เขาเลี้ยงชีพด้วยเกียรติของเขา เขาเลี้ยงชีพด้วยทางโลกของเขา เรามีสติมีปัญญา ไม่น้อยเนื้อต่ำใจทั้งสิ้น เวลาเราบอกว่าเราทำแล้วอยากได้ผลตอบแทนที่ดี บุญกุศล

บุญกุศลมันเป็นบุญ บุญคือความอบอุ่นใจ บุญคืออะไร บุญคืออะไร บุญก็คือความสุขใจ ใจ บุญคือความไม่ลั้งเลสงสัยใจ บุญคือความพร้อม พร้อมที่จะตาย ตายเดี๋ยวนี้ บุญตลอด คนที่สร้างบุญกุศลไว้ จิตตกหอบดีเวลาตาย รอดจากสวรรค์มารับเลย รอดจากสวรรค์ลอยมาเลย เหมือนจะไปปีกนิก คนมีบุญตายนะ เขาจะไปเสวยทิพย์สมบัติของเขา เขาจะไปเสวยวิมานของเขา เขาไปด้วยความสะดวกสบายนะ โอ้เราเห็นรีหันขวาง ด้วยความที่เรายังไม่มีความมั่นคงในใจของเรา

เราฝึกหัดนะ เวลาคนปฏิบัติยิ่งกว่านี้จะรู้ถึงวาระจิต รู้ความคิดของเรา รู้เท่าทันของเรา แก้วใจของเราจะ จนหมดเวรหมดกรรมไปได้ พระพุทธศาสนาพุทธธรรมนี้ มหัศจรรย์ที่ว่ามันนิ่งๆ อยู่โคนต้นไม้ หายใจเข้านิกพุท หายใจออกนิกโธ แล้วฝึกหัดเกิดภาวนามยปัญญาขึ้นมา รื้อ

ภพหรือชาติ รื้อทุกระบาย ทุกขัยากในหัวใจหรือออกหมดในหัวใจของเรา ให้มันเป็นธรรมทั้ง
แห่งๆ เราชวนขวย ขวนขวยที่นี่

ฉะนั้น เราต้องมีพื้นฐาน ต้องมีพื้นฐานมา มีพื้นฐานมาสิ่งต่างๆ แล้วฝึกฝนขึ้นมาแล้ว
จิตใจมันจะมั่นคงขึ้นไป เราไม่มีพื้นฐานสิ่งใดเลย มาจากไหนก็ไม่รู้ จะเอานิพพานๆ นิพพานๆ
มันก็พานดอกไม้ มันเป็นไปไม่ได้หรอก คนเรามันต้องมีเบสิก มันต้องมีการฝึกฝนขึ้นไป จิตมัน
พัฒนาขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป ถึงที่สุดทำขึ้นไปแล้วมันจะนิ่งๆ แล้ว

ต่างมาทุกคนก็ชวนขวย จะนิ่งๆ เพราะอะไร เพราะใจมันนิ่ง พอใจมันนิ่ง อยู่นิ่งๆ ก็มี
ความสุข แล้วมีความสุขแล้ว มันสุขใจแล้วมันไม่ต้องการสิ่งใดทั้งสิ้น สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่
มี เอวัง